

УДК 7.036.1:746.92(477)

<https://doi.org10.31652/3041-1017-PIATE-2025.5.05>**О.С. Шинін**

*Заслужений діяч мистецтв України, доцент
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського,
член Національної спілки художників України*

*м. Вінниця, Україна**e-mail: shininaleksander@gmail.com***А.М. Кулак***здобувачка вищої освіти**Вінницький державний педагогічний університет**імені Михайла Коцюбинського**м. Вінниця, Україна**e-mail: nastakulak61@gmail.com*

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ І ПОШУК НОВИХ ФОРМ В ОЗДОБЛЕННІ ТВОРІВ САКРАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ (ЖИВОПИС, СОЛОМОПЛЕТІННЯ)

Анотація. У статті розкрито історико-культурний та мистецький феномен сакрального мистецтва України в контексті його оновлення та збереження традицій. Проаналізовано техніки художнього плетіння з природних матеріалів, зокрема соломи, як одного з елементів сучасного декоративного оздоблення сакральних творів. Представлено творчу концепцію диптиха, що поєднує живопис із соломоплетінням як нову форму інтерпретації духовної спадщини (формат робіт 80×120).

Ключові слова: сакральне мистецтво, соломоплетіння, декоративне мистецтво, традиції, живопис.

Abstract. The article reveals the historical and cultural phenomenon of Ukrainian sacred art in the context of preserving traditions and exploring new forms. It analyzes techniques of artistic weaving with natural materials, especially straw, as a decorative element in sacred artworks. The author's diptych project combines painting and straw weaving, offering a modern interpretation of spiritual heritage.

Keywords: sacred art, straw weaving, decorative art, traditions, painting.

Постановка наукової проблеми. Сакральне мистецтво України є унікальним проявом духовного і національного світогляду, а також невід'ємною частиною історико-культурної спадщини. В умовах відродження української державності актуалізується проблема збереження традицій та пошуку нових форм їх актуалізації в сучасному мистецькому процесі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками посилено вивчаються сакральне мистецтво і його значення в духовному житті суспільства. Дослідження українських науковців-мистецтвознавців уможливорює достатньо уважно проаналізувати головні тенденції творчості провідних митців, визначити важливі напрями історичного розвитку вітчизняного українського іконопису, що набули актуальності в сучасній професійній сфері українського іконопису.

На основі комплексного аналізу статті Іветти, Хасанової «Сакральний код у сучасному українському образотворчому мистецтві», наукових праць

сучасних українських мистецтвознавців та культурологів запропоновано аналітичний огляд процесу впливу сакрального мистецтва на розвиток українського образотворчого мистецтва та його роль у сучасному духовному розвитку суспільства, як в релігійному, так і в світському аспектах. Виявлено основні функції сакрального коду в сучасному образотворчому мистецтві, які відіграють важливу роль у формуванні національної самосвідомості та ідентичності українського народу.

Мета і завдання статті. У часи відродження української держави актуальною стала проблема збереження культурної та історичної самобутності національних традицій, непорушних етнічних цінностей народу. Метою є дослідити можливість поєднання традицій сакрального живопису та соломоплетіння. Визначити, як сучасні художники в Україні зберігають традиції сакрального мистецтва і водночас шукають нові форми для вираження сакральних творів.

Вивчення нашої національної історії та культурно-мистецької спадщини особливо актуалізувалося в час протистояння з російським агресором.

Виклад основного матеріалу. Декоративно-прикладне мистецтво живе на основі спадковості традицій і розвивається в історичній послідовності як колективна художня праця. Воно має глибинні зв'язки з історичним минулим, ніколи не розриває ланцюжка локальних і загальних законів, які передаються із покоління в покоління, збагачуються новими елементами.

Сакральне мистецтво – це серце української культури. Напевно, багато хто погодиться з тим, що сучасне сакральне мистецтво переживає час істинного відродження. Пошук нових форм і збереження традицій іконопису – це основні питання сакрального мистецтва нині. Але, мабуть, найголовніше те, що майстри-іконописці у своїх творах хочуть донести велич і вічність істин про любов і прощення, нагадати українцям про вічні цінності.

Тож де витoki сучасного сакрального мистецтва? Якою має бути сучасна українська ікона? У чому полягає проблематика сучасного сакрального мистецтва? На ці непрості, але цікаві і глибокі запитання шукатимуть відповіді науковці найближчим часом.

Сакральне мистецтво консолідує українське суспільство, формує національну самосвідомість, забезпечує історичну пам'ять і культурну тяглість. Багатство і розмаїття нашої сакральної спадщини має нормативно-правове підкріплення в численних українських і міжнародних документах і пам'яткозахисних організаціях.

Також найдавнішим зі всіх ремесел, які ми знаємо сьогодні, вважається плетіння. Одна з найпривабливіших рис цього ремесла полягає в тому, що кожне покоління людей могло легко пристосувати його до потреб свого повсякденного життя: від колисок до колясок, від капелюхів до жител, від човнів до корзин для повітряних куль, від прикрас до меблів.

Найдавніші пам'ятки українського плетіння походять з кінця XVIII-XIX ст. і зберігаються у музеях Києва, Львова, Ромнів та інших. Ні формою, ні технікою плетіння ці вироби майже не вирізняються від більш давніх предметів.

Плетіння із природних матеріалів – соломи, болотяних рослин – це стародавній вид ремесла і одночасно народного прикладного мистецтва. Адже матеріали для плетіння доступні, багато з них може знаходитися прямо «під рукою» – у нашому саду, городі, заплаві річки.

У наш час традиції соломоплетіння знайшли нове бачення. Народні майстри збагатили їх новими образами й прийомами. З великою любов'ю і невичерпною майстерністю створюють вони з соломи високохудожні вироби. Практично у кожній області України працюють майстри соломоплетіння, які збагачують традиції давніх майстрів.

Сучасні майстри декоративно-прикладного мистецтва, намагаються зацікавити молодь даним видом діяльності, популяризувати декоративно-прикладне мистецтво, дати йому нового дихання.

Висновки. Інтеграція технік традиційного плетіння з сакральним живописом відкриває нові можливості. Творчість починається з бажання щось зробити своїми руками. Зробити – значить створити. Витвір – це вихід із звичайної течії життя, підняття на сходинку вище, відкриття в собі нових можливостей. Творчі люди ніколи не зупиняються на досягнутому, постійно знаходять способи вираження свого таланту. Безперечно, творча діяльність для таких людей – своєрідна життєва енергія, яка може змінити не тільки їх самих, а й навколишній світ, роблячи його світлішим та прекраснішим. Ті, хто стає на шлях творчості, рухаються на вершину мистецтва. Можливо, не всім судилося досягнути його висот, не всім дана Божа іскра, але сам творчий процес підносить і удосконалює людину.

Список використаних джерел:

1. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. Львів: Світ, 1993. 272 с.
2. Гулей О.В. декоративно-прикладне мистецтво: навчальний посібник. Суми: Видавництво Сум ДПІ ім. Макаренка, 2010. 152 с.
3. Збережемо Українську Спадщину. URL: <https://skeiron.com.ua/saveukrainianheritage-2/>
4. Мистецтво іконопису. URL: <https://lihtaryk.com.ua/istoriya-ikonopisu/>
5. Особливості української ікони. URL: <http://drogobych-orthodox.info>
6. Сакральне мистецтво. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
7. Хасанова І. Сакральний код у сучасному українському образотворчому мистецтві. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2024. № 20, ч. 2.
8. Зузяк Т. Мистецтво мініатюри через призму часу: колекції європейських портретів у музеях. Український мистецтвознавчий дискурс. Київ, 2024. № 1. С. 92–98. DOI: <https://doi.org/10.32782/uad.2024.1.12>
9. Соловей В.В., Зузяк Т.П., Марущак О.В. Українське народне мистецтво як засіб формування етнокультурної компетентності майбутніх фахівців з декоративного мистецтва. «Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»): журнал. 2023. № 13(27) 2023. С.897. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13\(27\)-625-638](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-13(27)-625-638)